

Julönskan 1980

□ Inför julen går tankarna till Mellersta östern: jul i Abadan, jul i Libanon, jul i Betlehem.

Vad tänker vi mest på? Att oljan är dyrare? Eller att människor i Mellersta östern lider?

Två ödesfrågor bestämmer världens framtid. Den ena är fördelningsfrågan — den rika världen i norr och den fattiga i söder. Brandt-kommissionen har definierat problemet och försökt peka på lösningar.

Den andra frågan är fredsfrågan. Det är en öst-väst-fråga.

Odesfrågorna kastar djupa skuggor. Nord-syd-skuggan och öst-väst-skuggan bildar ett kors. Korsarmarna möts i Mellersta östern.

För den kristne är detta ingen tillfällighet.

"Öster, väster, norr och söder
Korsets armar överskygga:

Alla äro våra bröder,

Som på jorden bo och bygga"
heter det i en psalm av Anders Frostenson.

Det var ingen tillfällighet att Jerkorsfästes i Mellersta östern, och ingen slump att han föddes där.

Han föddes i ett förtryckt och ockuperat land, och han blev själv flykting.

Men med honom föddes också hoppet.

Det är märkvärdigt att hopp kan växa mitt i elände, och att bitterhet kan frodas mitt i välstånd.

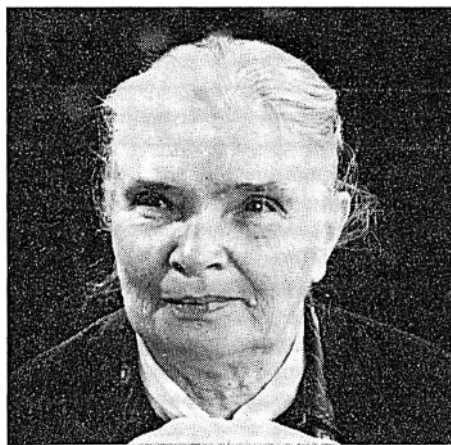
Naturligtvis är den yttre situationen en viktig faktor, men det måste vara något annat som är med och bestämmer om hopp eller bitterhet skall komma ut ur en viss situation. Annars skulle vi i vårt välstånd vara världens hoppfullaste människor, och Mellersta österns folk vara bland de bittraste och hopplösaste i världen. Men så enkelt är det inte.

En ung mor i Betlehem ställer sig helt till förfogande när hon möter

Forts. sid. 2

Fransk föregångskvinna besöker Lappland

Irène Laure var en av de allra första kvinnorna i franska deputeradekammaren. Där hade hon sin givna plats som generalsekreterare för tre miljoner socialistiska kvinnor. Hennes folkförsonande gärning har gjort henne känd i många länder. Vid 82 års ålder har hon besökt Norden.

Irène Laure

I januari 1980 i Australien fick Madame Irène Laure från Frankrike den ögonblickets inspiration som kom henne att före årets slut befinna sig i Lappland. Mitt i sommarhettan i Sydney medverkade hon i en konferens för Moralisk upprustning. Efteråt gavs en bildvisning, kommenterad på engelska av en svensk, översatt till franska för Irène Laure av en schweizisk tolk. Bilderna berättade om en glesbygd i nordligaste Europa, det inre av Västerbottens lappmark — en bygd där sedan snart 30 år uppdamningen av en älv fått flera små byar att försvinna. Människorna som bodde där fick flytta till tätorten. *Forts. sid. 2*

Asien: Dialog kring utveckling

□ Till konferens med tema "En dialog kring utveckling" den 29 dec. 1980 till 5 jan. 1981 inbjuds från Asia Plateau i Panchgani. Detta asiatiska konferenscentrum ligger inte långt från Bombay.

Deltagare väntas främst från asiatiska länder och Oceanien, men också från Europa och Amerika.

Inbjudan citerar ett uttalande som tillskrivs profeten Muhammed: — Den som sover med full mage medan hans granne svälter, kan inte vara en troende.

Ett uttalande av Mahatma Gandhi belyser samma dilemma: — Inte ens Gud vågar visa sig för den svältande utom i brödets form.

Brandtkommissionens rapport 1980 har kommit med i ett tredje citat: — För att en ny internationell ekonomisk världsordning skall bli funk-

tionsduglig behövs män och kvinnor med en ny inställning och vidgade perspektiv.

Konferensdeltagarna inbjuds till en veckas dialog om utvecklingsarbetets till synes olösliga svårigheter, men också dess utsikter att lyckas. I centrum för överläggningarna står frågan om hur alla och envar, enskilt eller i grupper, kan bidra till att skapa den nya anda som är absolut nödvändig, om inte den mångomtalade ekonomiska världsordningen helt skall glida oss ur händerna.

Andra frågor som behandlas är:

— hur överbryggas klyftan mellan rika och fattiga inom utvecklingsländerna själva?

— är den rika världen beredd på en ny livsstil?

— hur förenas vårt kulturarv med en framtida utveckling? ■

Föregångskvinna . . .

Från sid. 1

Vad förmådde en gång män och kvinnor att dra långt uppåt obygdén — att "draga oppåt marka och spada sig ett nybygge". (Sara Lidman har förmedlat uttrycket till oss icke-västerbottningar.) Än mer: vad förmådde dem att stanna och fostra sina barn där? Det hårda, kampfyllda och samtidigt enkla livet, betydde det något för efterkommande släkte? Dessa frågor grep tag i Irène Laure, som haft sin egen kampfyllda tillvaro i folkrikare delar av Europa. Som sjuksköterska och husmor i en familj med fem egna och nio adopterade barn bodde hon i Marseille. Som en av de första kvinnorna i franska parlamentet — deputeradekammararen — levde hon långa tider i Paris.

Sedan länge har Irène Laure visat sitt stora intresse för de nordiska länderna, som hon besökt flera gånger. Hennes förra besök gällde framför allt Island och Norge. Den här gången formade sig hennes tankar kring Finland, Sverige och Danmark.

Resplanerna blev verklighet och i mitten av september, strax före sin 82-årsdag, anlände Irène Laure med tolken och följeslagaren Marie-Claude Borel från Schweiz till Helsingfors. Stor gästfrihet mötte besökarna i den finska huvudstaden. De inkluderades på allt sätt i vänskaplig och informativ samvaro med folk inom olika samhällsområden: det politiska livet, industrin och kulturlivet, sjukvården och universitetet.

Till Stockholm kom de båda damerna i tid för att ta del i en nordisk veckoslutskonferens för moralisk upprustning under temat Norden och världen.

Resan till Nordkalotten anträdde

Julönskan . . .

Från sid. 1

en stor kallelse. Jesus föds och miljoner människor finner hopp.

Ibland glimtar ljuset till i ödesfrågornas tunga skuggor. Det blir försoning där ingen väntat det, i Nigeria eller Sudan. Camp David, nu nästan glömt, låser upp en stängd dörr. Så tycks dörren slå igen och skuggorna tätnar.

Men hoppets människor har en sorts radar, med vilken de kan se genom mörkret och skuggorna. Julklappsönskan 1980: ge oss hoppets radar, en gåva till förtvivlade och bittra människor i Mellersta östern och här hemma i Norden.

B.J.

mycket snart och gick direkt till Sveriges största kommun och nordligaste flygplats: Kiruna. Som fransk pensionär uppskattade Irène Laure att också hon fick del av den lågprisrabatt som tillkommer svenska pensionärer.

Den 82-åriga gästen ställde sig helt till sina värdars förfogande så snart hon anlät. Hon hade ingenting emot att tala till gymnasieelever på deras franska lektion. Inte heller tvekade hon att fara ner i LKAB-gruvan och bli visad runt, försedd med hjälm och lykta. Av fackligt engagerat folk informerades hon sig noga om situationen i malmfälten.

Likaså gav hon sig tid till långa, utförliga samtal med sameledare i Gällivare, Jokkmokk och Arvidsjaur. Bilresorna till Luleå och därifrån till Sorsele i södra Lappland blev långa. Men Irène Laure tycktes inte ta dem som ett nödvändigt ont utan snarare betraktade hon dem som en upptäcktsresa som många borde avundas henne. "Vilket land!" utbrast hon vid framkomsten till Sorsele!

Livsvisdom

Många människor som träffat Irène Laure på hennes resor har lagt märke till hennes förmåga att lyssna. Hon är inte så fylld av vad hon själv tycker, tänker, har upplevt, att hon inte först och främst i var situation "lyssnar sig fram". Vad ligger vår samtalspartner mest om hjärtat? Att iakttä, uppskatta och lyssna i varje ny situation — så väsentlig men tyvärr ofta bortglömd livsvisdom ligger i detta.

Journalister hör till dem som Irène Laure skyggar litet för här i livet. Men när hon som NSD:s reporter fick erfara, "gör ett undantag" och låter sig intervjuas, blir det aldrig bara ytligt snack. Sånt finns inte hos henne. Direkt på det väsentliga, den djupaste upplevelsen, den stora visionen.

När hon berättar något för människor är hon aldrig för stolt att nämna också sina felsteg, kanske särskilt i förhållande till den egna familjen. Hon kan t.ex. berätta om hur hon behandlade sin koketta dotter som envisades med att ha en frisyra som mamma avskydde! Historien är varken högintellektuell eller särskilt dramatisk. Men tyngdpunkten ligger i hur Irène tog till sig en förödande enkel tanke: "Låt henne få vara i fred med sitt hår!" Och vad ledde detta till? Jo, spänningen släppte, islossningen började i ett typiskt mor-och-tonårsdotters-förhållande.

Gripande är också den skildring hon ger av hur maken Victor efter 40 år som övertygad marxist i smyg går till det lilla kapellet i Caux i Schweiz.

Irène kan se honom bakifrån, liggande på knä i bön vid altarringen. Och hon går tyst därifrån, överväldigad. Senare blir de två kyrkligt vigda i ett kapell i Paris och en del av deras barn är med.

Besöket i själva den bygd som Irène Laure inspirerats av den varma januaridagen i Sydney omtalades i förväg av Sorsele-bygdens korrespondent för Västerbottens Folkblad. Under rubriken "Fransk frihetskämpe till Sorsele" skrev Oliver Gustafsson bl.a. följande:

"Irène Laure från Frankrike kommer att göra ett besök i Sorsele. Dels för att göra ett besök i Åbacka, byn som dämades bort av Vattenfall, men även medverka i en sammankomst på Älvgården i Sorsele.

Irène Laure är en av dem som lagt grunden till det historiska enandet Frankrike och Tyskland efter världskriget.

Under andra världskriget blev hon en av motståndsrörelsens ledare i Marseille, och då matransonerna skars ned organiserade hon en tyst protestmarsch av kvinnor — den hade effekt."

Oliver Gustafsson ger Madame Laure även benämningen "En stålmoder" och avslutar artikeln:

"Hon är nu över 80 år gammal men fortfarande vital. Då hon nu besöker vår landsända är det i övertygelsen att kunna visa på nya vägar att komma ur de problem som är gemensamma för stora delar av världen."

Gerd Jonzon

Norrländska Socialdemokraten om Irène Laure:

Vid 15 års ålder, strax före världskriget, ledde hon italienska arbetare i en strejk mot sin egen mäktige far.

- Under andra världskriget var hon en av de ledande i franska motståndsrörelsen och ville förintä alla tyskar sedan nazisterna torterat hennes son.
- Irène Laure heter hon, 82 år idag, en märklig kvinna som NSD:s Folke Rantatalo råkade i Kiruna av alla världens platser.

Den åldriga kvinnan, som var övertygad socialist redan vid 14 år och som senare representerade tre miljoner franska socialistkvinnor i deputeradekammararen, dök alltså upp i Kiruna en grå oktoberdag, men inte av någon tillfällighet.

— Jag har besökt 66 länder och det här är tredje besöket i Sverige. Anledningen är att vi i Frankrike har Sverige att tacka för att Paris klarade sig från

Människan och framtidens teknik

"Kongress för moralisk upprustning belyser människornas hopplöshet i teknikkens värld — Kärlek är den enda vägen ut ur fruktan" var rubriken i West-deutsche Allgemeine Zeitung den 20 oktober.

Rubriken inleder en artikel om en konferens för moralisk upprustning i Gladbeck, Ruhrområdet, 18—19 oktober 1980. Konferensen organiserades av fackliga förtroendemän inom tysk industri. Deltagare kom från olika delar av Västtyskland, Berlin, Nederländerna, Schweiz och Storbritannien. Två svenskar var också med.

Ombudsman John Söderlund, Norrköping, gjorde flera inlägg i debatten kring konferensens tema: "Morgondagens teknik — källa till fruktan och

— Det finns fruktan som vi inte kan göra så mycket åt, sade Söderlund, fruktan för den tekniska utvecklingen, för atomkrig och andra katastrofer. Men enkel ärlighet om "liten" fruktan i vårt dagliga liv kan hjälpa oss att ta itu med "stor" fruktan. Om jag är rädd för min chef, mina kolleger eller t.o.m. min fru, så kan jag vara ärlig. Det är märkvärdigt hur fruktan vantrivs i ärlighetens sällskap. Eller om jag är rädd för upptäckt när jag fuskat eller fifflat, så kan jag vara ärlig och gottgöra.

Söderlund introducerade också dokumentärfilmen "Gryning över Zimbabwe" som hade sin tyska premiär. I detta sammanhang talade han om

att han blivit inbjuden till Zimbabwe och att han skulle resa dit i början av november. Hans tyska vänner och kolleger bidrog till resan med en penningssumma som samlades in efter filmföreställningen.

Tidningen Ruhr-Nachrichten skrev den 20 oktober om konferensen under rubriken "Tankar om grundläggande värden": "Moralisk upprustning är ingen organisation i egentlig mening, utan en världsvid rörelse på alla kontinenter. Den ställer frågan hur människan kan förnya sig andligen för att klara av mänsklighetens växande problem i nutiden och framtiden. I en värld som alltmer präglas av materialism, där hat, avund och missunnsamhet breder ut sig, där miljoner svälter ihjäl medan andra lever i överflöd — i denna värld vill 'Moralisk upprustning' inspirera människor att vidta konkreta mått och steg för att gestalta en bättre framtid; en framtid när människan lär sig att på nytt tänka igenom sina handlingar och attityder och, om så behövs, förändra dem. Kärlek till nästan, oegennyttan och omsorg om medmänniskorna måste åter få första platsen framför självishet, likgiltighet och intolerans."

B. J.

Sjukskrivning och ärlighet

En av de fackligt aktiva som tog ett huvudansvar för konferensen i Ruhrområdet 18—19 okt. 1980 fann att det var så mycket förberedelsearbete att han beslöt sjukskriva sig fredagen före konferensens början för att hinna med.

Hans kollega som jobbar på ett stålverk i Duisburg ifrågasatte om detta var riktigt. Men mannen lyssnade inte på det örat.

På kvällen när han kom hem till sin fru slog hon näven i bordet: — Jag tänker inte komma till en konferens för moralisk upprustning om du ska stå där och hålla fina tal men samtidigt är sjukskriven utan att vara sjuk, sa hon.

Resultatet blev att mannen gick till jobbet fredag morgon och talade om hur det egentligen låg till. Det blev stor uppståndelse; den sortens sjukskrivning kände man nog igen, men aldrig hade någon varit ärlig om fifflat.

Men mannen kände med sig att ärlighet var en bättre förberedelse för konferensen än fusk med sjukskrivning.

"Hon reser världen runt och predikar socialism"

total förintelse under andra världskriget. Svenske ambassadören lyckades få Paris förklarad för s.k. öppen stad.

Irène Laure har vikt sitt liv åt att resa världen runt och predika samförstånd och det förklarar hennes uppdykande i Kiruna. En tillfällighet är däremot att NSD lyckades få en pratstund med henne.

— Jag gör ett undantag. Men jag tycker inte om att bli omskriven i tidningar, sade hon.

Själv är Irène Laure inte direkt villig att tala om sin storpolitiska roll, men hon accepterar det efter en stund och det hon har att berätta skulle räcka till för ett stort band:

— Det hände i Caux på världskonferensen för Moralisk Upprustning 1947.

— Under ockupationen i Frankrike försökte Gestapo tvinga ur mig motståndsrörelsens hemligheter genom att tortera min son. Jag började hata tyskar och ville förintna dem allihop. När jag fann att det kommit tyskar till Caux vägrade jag medverka på konferensen.

Någon ställde mig frågan vilken sorts enighet jag önskade i Europa.

Den frågan grubblade jag på i tre dagar tills jag insåg hur fel jag hade. Man kommer ingenstans med hat. Därför bad jag alla tyskar på konferensen om ursäkt.

— Ursäkten hade en effekt. Tyskarna som dittills hade försvarat allt det nazisterna gjorde under kriget, förklarade att de skämdes.

— Händelsen i Caux gjorde inverkan på regeringarna i Västtyskland och Frankrike och de hinder som ännu fanns för ett intimare samarbete på regeringsnivå började rivas ned.

Efter händelsen i Caux har Irène Laure fortsatt sina resor till världens alla länder i egenskap av representant för MRA.

Den socialistiska grundsynen har hon kvar försäkras hon:

— Men den är något nyanserad idag. Jag tror inte längre på strejker, krig och revolutioner som metoder att nå socialism. I vår upplysta värld finns möjlig-

heter att klara meningsmotsättningar med samtal och förhandlingar.

— Men, försäkras hon för NSD, strejken som jag ledde i franska alperna var berättigad. I det fallet har jag aldrig behövt ändra uppfattning.

Den strejken inträffade när Irène Laure var fyllda 14 men inte 15 år.

Så här gick det till:

— Min far var en stor och mäktig man. Han byggde järnvägar i alperna. Han anlät italienska bergsbor i sin tjänst eftersom de var uthålliga och vana vid strapatser.

— Jag fick följa med far till bergen och upptäckte då i vilken misär "våra" anställda levde. Maten var den sämsta tänkbara.

— Jag började stjäla från vårt eget välfyllda kök. Upptäckten av stölderna ledde till en total brytning med min far. Bättre blev det inte när jag ledde arbetarna i strejken.

— Så dåligt som arbetarna hade på den tiden — det går bara inte att föreställa sig, försäkras hon. ■

Jultomten och sparpaketet

På uppdrag av Tomteinternationalen hade Jultomten rest runt till världens huvudstäder för att ta reda på vad de olika folken hade för julklappsönskningar.

I Uruguay hade han blivit arresterad redan vid tullen och utvisad som långskäggig terrorist med kommunistiskt röd toppluva.

Vid passkontrollen i Sydafrika hade man frågat vad Tomten tyckte om något som han inte förstod. Det lät som apart-heid. Kanske det var frågan om en apart? Tomten svarade att han absolut inte härstammade från aporna. Det blev omedelbar utvisning.

I Zimbabwe visste man precis vad man önskade sig: julmat, julfrid och julglädje.

Kanske det berodde på den röda luvan att han blev insläppt i Sovjetunionen. Men när han frågade folk på gatan vad de önskade sig till jul och fick till svar "Kortare köer i livsmedelsbutikerna", så blev han plötsligt omringad av fem stöddiga poliser som eskorterade honom till flygplatsen.

SALT 2-avtalet?

I USA träffade han en man som han sett på bio i sin ungdom. Han höll just på att flytta in i ett stort vitt hus. — Kommer du från Moskva? frågade mannen misstänksamt. Har du diskuterat SALT 2-avtalet? — Tja, svarade Tomten, visst behövs det lite salt i julgröten, men det viktigaste är att man strör socker och kanel ovanpå. Den stilige mannen tryckte bistert på en knapp. En secret service-man dök upp och körde Tomten till flygplatsen.

När han landat i Tel Aviv kände han behovet att samla sig. Han gick på en lång promenad. Ute på vägen mötte han ett ungt par som hälsade så vänligt att han stannade. — Hur är

det fatt? frågade mannen. Du ser så ledsen ut.

Tomten tittade på det unga paret. De såg trötta och slitna ut. Flickan var nog bara tonårig. Hon väntade barn, det kunde man se på långt håll. Men det var något särskilt med dessa båda, något som kom Tomten att känna att han kunde lätta sitt hjärta och berätta om sin resas alla besvärligheter. Han började känna att den riktiga julstämningen började sippra in.

— Vad önskar ni er till jul? frågade Tomten. — Inte vill vi ha nånting. Det kan vi ändå inte bära med oss. Men vi vill ge dej en julklapp.

— Det var första gången nån ger mej en julklapp! Vad skulle det vara?

— Jo det här barnet som jag ska föda, sa flickan med ett stort leende. Det ska bli en julklapp till alla, det har jag fått löfte om. Det ska ge alla julglädje och julfrid. Det ska hjälpa folk att spara på gnat och tjat och slösa på omsorg och kärlek.

Tomten blev riktigt rörd. — Är det nånting jag kan göra för er? frågade han.

— Tja det skulle vara att du talar med alla du möter om det här barnet... Men nu ska vi vidare. Vi ska till Betlehem. Statistiska Centralbyrån har skickat en ny påminnelse om Folk- och bostadsräkningen 1980.

När Tomten stod där och såg efter det unga paret, var det som om det riktigt lyst om dem. En av stjärnorna tycktes vara särskilt intresserad. Och vad var det för musik i rymden? Var det stjärnorna som sjöng? Tomten började gnola för sig själv.

Och nu vidare till Stockholm. För att av svenska folkets valda ombud få reda på svenskarnas julklappsönskningar slog han sig ned på riksdagens åhörarläktare. Debatten var full av konstiga ord, t.ex. "inflation". Tomten smygtittade i "Våra vanligaste främmande ord": — Inflation

kommer av ett latinskt ord som betyder blåsa upp, läste han. Vill dom ha ballonger i julklapp? Deflation, utvärdering, övergripande lösning — orden surrade som humlor genom luften och brummade Tomten till sömns.

Han drömde att han svävade i en inflationsballong hän mot en bättre värld, men vaknade med ett ryck. Hade någon stuckit en nål i ballongen så att det blev deflation?

Nej, han hade blivit väckt av att två ilska män munhöggs. Den ene viftade med sin pipa och talade om regeringens sparpaket, den andre blängde under sin lugg och talade om oppositionens sparpaket.

SPARPAKET? Skulle dom spara på julpaketen? Skulle det bli massarbetslöshet bland jultomtarna och besvikelse bland barnen? Ilskan rann till ända ned i skäggspetsen. Han reste sig för att hålla historiens första jultomtetal i Sveriges riksdag.

Han hamnade på Hamngatan

Men innan han hunnit öppna munnen kände han två fasta händer runt om skuldrorna. Det var väl ett sådant där övergripande samlat grepp som riksdagsmännen talat om. Vänligt men bestämt ledde en erfaren vaktmästare ut honom.

Han hamnade på Hamngatan. Det var en tröst att leksaksaffärerna inte tycktes tänka på sparpaket. Kanske det bara var något som riksdagsmännen gav varandra till jul? I Sverige skulle det tydligen bli större och tyngre paket.

Men ändå var han orolig över den där sparplanen. Då fick han se en av riksdagsmännen vid disken i en leksaksaffär. Han hade köpt ett modellflygplan — ett attackplan som kunde fjärrstyras! Tomten vågade sig fram: — Ursäkta är det där ett spar-plan

som expediten håller på att slå in i ett sparpaket?

Riksdagsmannen skrattade så att stålmännen på disken gungade. — Nej det här är en julklapp till min pojke. Kan inte du komma med mej hem och hälsa på barnen. Dom säger att dom slutat tro på Tomten!

In i en Mercedes, iväg till en stilig förortsvilla. Fyra livliga barn drog honom i skägget och tog av honom luvan. En liten knatting med en skäggtofs i handen skrek: — Men det är ju fastvuxet! Är du verkligen Tomten? Var är julklapparna?

— Det är ju inte julafton än, suckade Tomten. Men jag kan berätta en tomtesaga för er. Han berättade om sina äventyr i Montevideo, Sydafrika, Zimbabwe, Sovjet, USA och Israel. Särskilt utförligt berättade han om det unga paret — flickan hette visst Maria — och om det barn hon skulle föda. Och om stjärnornas sång.

Ta med Tomten till riksdan

Riksdagsmannabarnen lyssnade med ögon stora som tefat, och föräldrarna lutade sig fram i bakgrunden. — Kan du inte sjunga den sången för oss, sa pojken som luggat Tomten i skägget. — Nej det är inte en sång som människor eller ens tomtar kan sjunga, bara stjärnorna och kanske änglarna. Men stjärnsången tände mej så att jag för första gången försökte sätta ihop en julvisa.

Tomten började sjunga med sin rostiga röst. Snart sjöng barnen med, och efter en stund dansade hela familjen och sjöng av hjärtans lust:

Nu är det jul igen
och sparpaket igen
och spara vara skall till påska.
Spar på gnäll och gnat
och spar på snask och tjat
och sen så blir det mat för alla.
Nu är det jul igen
och nu är det jul igen
och nu skall hela Sverige slösa.
Kärlek slösa bara
Inte omsorg spara
Då så blir det mat för alla.

— Pappa, sa minstingen, kan vi inte ta med oss Tomten till riksdan och sjunga för alla gummorna och gubbarna. Dom behöver livas upp!

Talmannen tappade klubban

Pappa riksdagsmannen tvekade, men hela familjen kastade sig över honom och drog in honom och Tomten i bilen. Och iväg bar det till Sergels torg!

Den hårt prövade vaktmästaren kom skyndande när de skulle uppför rulltrappan, men drog sig tillbaka när han

såg att de kom i sällskap med en riksdagsman.

In genom förhänget till mötessalen stormade de små barnen och drog pappan och Tomten med sig. Talmannen blev så paff att han tappade klubban, mannen med luggen tappade målföret och hans motståndare tappade pipan.

Pipan och luggen

Medan talmannen letade efter sin klubba började barnen sjunga Tomtens julvisa. Förslaget stämde föräldrarna in. En riksdagsman från södra Sverige lät höra sin sonora bas. Och kan ni tänka er, för första gången sen Engelbrekts tid sjöng hela riksdan och dansade långdans så att kandelabrarna svajade på hyllan. Mannen med pipan och han med luggen dansade hand i hand och tycktes ha glömt sitt gräl. En demonstrant med dragspel på läktaren hade egentligen tänkt spela "Sölvbackaströmmarnas brus". Men nu ackompanjerade han taktfast Tomtens julvisa. TV råkade också vara på plats. Eftersom det strax skulle bli ishockey, satt de flesta tittare vid sina apparater och stämde in i Tomtens julvisa. Ja det var en julfest som svenska folket aldrig kommer att glömma.

Förstasidesrubrik över åtta spalter i DN:

*Jultomten lär riksdagen sjunga
Enighet om ny sparplan*

Artikel in under började: Jultomten besökte i går riksdagen för första gången sedan Engelbrekts tid. Det oväntade resultatet blev att alla partier enade sig om en ny sparplan. I en exklusiv intervju för DN uppger Tomten att planen egentligen inspirerats av en ung snickarfamilj i Betlehem. Inrikespolitiskt innebär den att vi spar på gnat och tjat, slösar på omsorg och kärlek. Utrikespolitiskt går den ut på mat för alla och julglädje och fred på jorden.

Jultomten gnuggade ögonen medan han läste artikeln. Det hade han inte väntat sig i Sverige!

Bror Jonzon

Normer och normlöshet

□ Normer och normlöshet heter en samling essäer om skolmoral och samhällsmoral under redaktion av utbildningsdepartementets normgrupp.

Boken är värd ett studium av alla som är intresserade av skolan idag och i morgon, av samhället idag och i morgon. Den är ett försök att allsidigt behandla frågor om moral, värderingar, livskvalitet.

De 21 författarna har olika uppfattningar, vilket ger bredd åt ämnet. Jag skall här endast peka på några bidrag.

Sociologen Rita Liljeström skriver om "Livskvalitet i barndoms- och ungdomsår". Hennes essä är värd ett studium i sig. Hon visar bl.a. hur rädselan för auktoritetstro varit så stor efter andra världskriget, att det sedan dess tett sig som ett helgerån att påtala skillnaden mellan auktoritet som vilar på trovärdighet, erfarenhet, respekt för människans värde och å andra sidan auktoritärt tyranni, undertryckande och våld. Hon pekar också på risken att uppfostran skall bli en

expertsak, särskilt när barnet är i behov av skydd.

Erik Petré analyserar ondskans roll, talar om förlåtelsens livsform och ger klara kristna svar på frågor.

Tre lärare på högstadiet, Gunnar Fur, Jerker Mila och Mats Wahl, tar fram engagerande exempel från sin praktiska erfarenhet av hur det är möjligt att nå fram till ett meningsfullt arbete i skolan. Det som särskilt intresserar läsaren i deras exempel är att läraren framstår som en medmänniska, som agerar och reagerar på samma plan som eleverna, som också förändras och utvecklas tillsammans med dem.

Naturligtvis finns det mycket annat att hämta ur denna skrift. Det som nämnts här kan betraktas som stickprov. Köp, läs och diskutera Normer och normlöshet (LiberFörlag). Innehållet angår alla, föräldrar, elever, lärare och beslutsfattare — ja var och en som känner ansvar för skola och samhälle.

Ruth Söderlund

Döden - en vän?

Dödslängtan kan vara uttryck för resignation och förtvivlan. Men den kan också beteckna mognaden hos någon som vet sina dagar vara räknade. Redaktionen har fått ett brev från kyrkoherde Börje Malmgren, Västervik, som i våras förlorade sin maka och livskamrat Marianne.

När jag meddelade Mariannes äldsta kamrat från den tidiga skoltiden, att Marianne fått sluta jordelivet, berättade hon att hon just haft en dröm om Marianne. Hon hade suttit på Mariannes sängkant och tänkt säga: — Hoppas du snart blir frisk igen och kan komma på benen. Inom sig i drömmen kände hon dock att det var fel att säga så och att hon i stället borde säga: — Jag gratulerar dig till att nu få komma dit du alltid längtat.

Är det verkligheten så att vi längtar efter att få dö?

Om vi frågar oss själva inför Guds ansikte, kanske vi ändå känner innerst inne, att döden kommer att innebära vårt livs rikaste upplevelse. När Mariannes hjärta slutade slå, var hon märkt av sjukdom och plågor. Men när vi sedan såg henne i kistan, lyste hennes ansikte av befriad glädje och frid. När hon sista dagen låg till synes

medvetlös, började jag tala till henne om det eviga livet och slutade med att säga: — Nu är du närmare evigheten än vi. Hon svarade då med ett avspänt leende, vittnande om djup lycka. Det var hennes sista meddelande till oss.

Men hur kom då Marianne fram till denna glädje som fördjupades allteftersom sjukdomen framskred? Om man läser hennes dagbok finner man svaret. I den kommer det fram, att hon var rädd för att dö, men att hon varje dag kom över sin ängslan och fick nytt hopp genom något bibelord hon läste. När vi kände sorg och förtvivlan i familjen över att kanske förlora henne, kunde vi tala med henne om det och bli tröstade. En morgon när Marianne var på sjukhuset, brast jag ut i hejdlös gråt över att slutet såg ut att närma sig. Senare på dagen nämnde jag detta för henne i telefonen

och hon svarade: — Så skönt för dig att du fick gråta.

Vårt äktenskap grundades på att vi var för sig inför Gud kommit till den övertygelsen, att vi var menade att leva tillsammans. Det har inte inneburit att vi alltid funnit det lätt att komma överens och förstå varandra. Jag tänkte på detta, då Marianne efter att ha fått veta allvaret med sin sjukdom sade: — Vi har fått leva ett rikt liv tillsammans. Jag svarade: — Men vi har haft många svårigheter. Jag tänkte då på att jag inte alltid varit så lätt att leva tillsammans med. Marianne svarade på detta: — Ja, men vi har kämpat oss igenom det som varit svårt.

Sådant blev vårt liv tillsammans — vi kämpade oss igenom konflikter och besvikelser, det vill säga vi överlämnade problemen till Gud i tron på Han hade en lösning.

Så måste jag, när jag tänker efter, ge Mariannes gamla skolkamrat rätt. Marianne hade sin glädje i Gud och har nu kommit till Honom, som hon längtat till. När jag nu besöker hvar grav här på kyrkogården i Västervik, kan jag tänka på den förklarade glädje som lyste från hennes ansikte, då hon blivit förlöst från det fysiska livet. Och vi är inte skilda åt.

Börje Malmgren

Fredens tavla i Porkkala

□ I helsingforstidningen Helsingin Sanomat den 27 oktober 1980 tar Raija Forsström fram en ur flera aspekter intressant berättelse från Porkkalabygden. Porkkala är det område sydväst om Helsingfors som i några år under och efter andra världskriget utarrenderades till Sovjet. År 1955 blev Porkkala återigen finskt. Inom detta område ligger kommunen Kirkkonummi eller på svenska Kyrkslätt.

Raija Forsström skildrar hur man på väggen i den snart 700-åriga kyrkan återfinner en ganska anspråkslös kolteckning. Men den är stor, faktiskt över fyra meter hög. Ur konstnärlig synpunkt kanske verket inte står på hög nivå. Det passar inte heller in, kan man tycka, i en urgammal stenkyrka.

Men värdet i denna kolteckning ligger någon annanstans än på det konstnärliga planet. Det har att göra med Finlands historia. Teckningen är gjord av konstnären Lennart Segerstråle i de tomma ramarna efter Robert Wilhelm Ekmans altartavla som avlägsnades hösten 1944.

Lennart Segerstråle hade för Kyrkslätt kyrka gjort glasmålningar i fönstren 1931. Det var då kyrkan firade sitt 600-årsjubileum. Under andra världskriget befann sig Lennart Segerstråle en tid i Sverige. Då han i september 1944 fick höra att Porkkala skulle ställas under sovjetiskt styre tog han första bästa flyg för att hinna till Kyrkslätt och evakuera alla kyrkans konstskatter. Även altartavlan togs undan. Nu fanns bara nakna väggen kvar, och det passade inte riktigt, tyckte Segerstråle. Mitt emot kyrkan låg handelsboden som också höll på att tömmas. Där fann konstnären brunt omslagspapper som han lät spika upp i ramarna efter den borttagna altartavlan. Någon hittade åt honom i militärkantinen några kalla träkolsstycken.

Med dem tecknade Lennart Segerstråle den korsfäste Kristus. Ovanför hans huvud tecknade han ett svärd, brutet i tre delar. Under tavlan skrev han i kyrilliska (kyrkslaviska) bokstäver: Jesus Kristus, Frälsare för alla folk. Nu skulle kyrkan överlämnas till

kontrollkommissionen och den röda arméns soldater. Segerstråle förklarade, att hans budskap till dem var att kärleken alltid övervinner hat.

Kyrkan blev så gjord till bio och kasino för kontrolltrupperna. Någon ansåg tydligen att kolteckningen inte passade i miljön. Med överraskande stor försiktighet nedmonterades den och man tog den till det militära högkvarteret. Där var det någon besökande utländsk journalist som fick tag i det bruna pappret med kolteckningen. Så småningom fick finnarna berätta om att teckningen hittats och bevarats.

På senare år har Kyrkslätt kyrka återfått något av sitt forna utseende. Altartavlan finns på plats. Men nu finns också kolteckningen med. Man har låtit konservera den för att kunna ha den kvar på annan plats i kyrkan, där den med sin historia stämmer besökaren till eftertanke.

Prenumerera på

NY VÄRLD 1981

Årsprenumeration 35:— kr

Postgiro 70 98 70 - 0

(Idé och Kultur)

På turné med Franciskus

I konsumtions- och reklamåldern har den helige Franciskus fått framstå som ett ideal, en symbol för motståndet mot själva prylsamhället. Den frivilliga fattigdomen som han valde har en utmanande kraft inför den anstormande materialismen av idag. Hugh Steadman Williams, en engelsk författare, har gjort Franciskus av Assisi levande i en enmanspjäs skriven för en fransk sångare och mimartist, Michel Orphelin. I musikalens form gestaltas Franciskus modernt och mångsidigt. Efter att först ha uppförts på engelska under 1979 har skådespelet presenterats på franska under sommaren och hösten 1980 i Schweiz och Frankrike. Dess nuvarande titel är "Un soleil en pleine nuit" — En sol mitt i natten, eller fritt översatt Ljus i mörkaste stund.

Den tekniska sidan av föreställningen har skötts av en liten internationell grupp som reser med på turnén. Ny Värld har fått en rapport ur en scenteknikers synvinkel. Mats Lindroos från Sävar beskriver en veckas besök med skådespelet i Nantes.

□ Sent en kväll rullade en blå folkvagnsbuss in i Nantes, en industristad vid franska atlantkusten. I bussen satt sju personer: en skådespelare, en musikdirektör, en administratör och fyra scentekniker (en diabildsoperatör, en ljudoperatör och två "alltiallo").

Tidigt nästa morgon skulle en vit lastbil rulla in på en något annorlunda rutt men med samma mål. I den skulle en ljusoperatör och den tekniske ledaren sitta.

Vi var ett helt nytt lag som för första gången skulle sätta upp spelet utanför Cauxteatern. Vi hade lyckats bryta alla tidtabeller och insåg att om föreställningen skulle lyckas så berodde det mer på Vår Herre än på oss. Det hela gick utan några större missar — en markant

skillnad från generalrepetitionen, något som också bekräftades av de franska tekniker som hörde till teaterns anställda personal.

Vi som resande teatersällskap uppskattade mycket den omfattande planeringen och de utmärkta förberedelser som gjorts i Nantes. Programmet var t.ex. så ordnat att det var fyra dagar mellan den första och den sista föreställningen vilket gjorde det möjligt för oss att besöka människor och berätta om spelet.

Vi besökte bl.a. en katolsk ungdomsgrupp, vilket var mycket givande. Jag som protestant har alltid tänkt mig den katolska kyrkan som ganska försöffad och utan intresse för ungdomsarbete. I denna ungdomsgrupp fick jag den fördomen dementerad. De flesta i gruppen

hade stora problem. Att då se hur den katolske prästen kämpade för dem i allt han sa, gav mig verkligen en ny syn. Flera av ungdomarna har också blivit hjälpta ur sina problem genom denna grupp.

Det som lämnade det djupaste intrycket var ett besök hos klarissorna i Nantes. En flicka, Klara, kände sitt kall att följa Franciskus och lämnade sitt rika hem. Tillsammans med bl.a. sin syster Agnes bildade hon den första kommuniteten av klarissor i Assisi. Klarissornas klosterlöften är desamma som franciskanernas, nämligen: lydnad mot Gud, fattigdom och kyskhet. Därtill kommer löftet att enbart leva inom klostrets murar. De ser sitt kall i att stanna i klostret och vill på så sätt ge uttryck för "Om ni klamrar er fast vid livet kommer ni att förlora det, men om ni lämnar det ifrån er för min skull kommer ni att rädda det" (Levande Bibeln Matt. 10: 39).

Klarissorna isolerar sig inte från det som händer i världen utan är snarare mer aktiva än vi genom att de sätter sig in i olika frågor och ber för lösningar. De har också kontakt med människor utanför klostret som de ber för. Michel Orphelin uppförde avsnitt ur spelet och det blev mycket uppskattat.

Vi fick också en semesterdag vid havet, och det var något som verkligen läkte en trött själ och kropp inför slutspurten med den sista föreställningen. Att sammanfatta dagarna i Nantes känns nästan omöjligt. Men en sak är att vi åkte dit för att ge någonting, men när vi sedan kom hem upptäckte vi att vi fått dubbelt så mycket tillbaka. ■

Mats Lindroos

Afrikadiskussion i Karlstad

□ Filmen "Gryning över Zimbabwe" (se recension på sid. 8) hade sin första offentliga föreställning i Sverige på Arenan i Karlstad. Det var aktionsgruppen för moralisk upprustning i Karlstad som nu åter framträdde med ett program på detta forum. En av kulturnämndens medlemmar hade välkomnat gruppen tillbaka.

Filmen introducerades av Eva West från Göteborg som just stod i begrepp att återvända till Zimbabwe. Den åtföljdes av en debatt mellan publiken och en panel av människor med erfarenhet från afrikanska och andra u-länder.

Filmen ger en bakgrund till miraklet under det gångna året i Zimbabwe. Det är inte lätt att tro på att ett sådant under skall kunna ske också i Sydafrika. Kritiska röster i diskussionen som följde på filmvisningen krävde en effektiv bojkott av sydafrikanska produkter och ifrågasatte investeringar i Zimbabwe från svenska multinationella företag. Men Tanzanias ambassadör menade att om en bojkott skall ha någon effekt måste alla indu-

striländer enigt sluta upp om den. Han framhöll också att svenska investeringar i Zimbabwe just nu kan ha en avgörande effekt för att snabbt sätta alla ungdomar från gerillastyrkorna i arbete.

Då kritiken mot Sydafrika hotade att dominera debatten på Zimbabwes bekostnad gick en gymnasist fram till estraden. "Vi ungdomar har fått lära oss att vara kritiska", sade han. "Det ingår i vår undervisning. Men vi måste förstå hur den äldre generationen reagerar. De orkar inte höra bara kritik. Vi måste lära oss att vara positiva. Vi måste ge förtroende. Man kan aldrig få någon att ändra på sig bara genom negativ kritik. Man måste ha något positivt att komma med."

"Det är precis det vi vill i min grupp", svarade den mest högljudde kritikern. "Vi vill se en positiv utveckling i Sydafrika. Men man blir ju så bitter då man läser om allt det negativa som sker."

Bland övriga poänger i debatten kan nämnas:

• Svenskar skulle kunna studera mer

hur människor har det i afrikanska länder.

• Svenskar skulle kunna resa till afrikanska länder på sin semester och lära känna människor där.

• Kaffearbetarna i Afrika får inte mer betalt bara för att kaffepriserna i Sverige går upp.

• Svenskar som arbetar i afrikanska länder ger ofta upphov till korruption. Det är viktigt att vara fri från korruption om man vill främja en riktig utveckling.

• Vad Sverige säger och gör betyder mycket i Afrika.

• Vi svenskar behöver se på hur vi själva lever och rätta till det för att bli trovärdiga.

Camilla Thornberg, en sjuksköterska som vistats i Zimbabwe de senaste två åren, avslutade debatten med att säga: "Vad jag upplevt i Zimbabwe och vad filmen handlar om är att verkliga under kan ske i ett lands liv. Sådana under skulle kunna ske också i Sydafrika och i vårt eget land." ■

Lennart Sjögren

Ny dokumentärfilm om Zimbabwe

En film om Zimbabwe jag nyss sett, en rak, enkel film, lagom i längd för en skoltimme, håller mig kvar i sitt grepp. I en regelrätt recension skulle man kanske säga att den innehåller några porträtt och uttalanden av svarta och vita medborgare, som varit med om inbördeskriget fram till den dag Rhodesia blev Zimbabwe.

Men det är nu inte vilka porträtt som helst. Dessa svarta och vita har satsat sina liv på det svåraste och riskablaste av företag, det att försona fiender. Och jag tycker att denna dokumentärfilm lyckas ställa frågan om försoningens möjlighet och villkor på sin spets.

Nyligen hörde jag någon säga att fler människor i världen dör av hat än av svält. Det är väl ingen tvekan om att också mycket av svälten beror på hatet. Men hur läker man hat, som ofta är en naturlig följd av förtryck och orättvisor genom århundraden? Eller hat, som är en naturlig dödsfrukt hos en hotad privilegierad minoritet? Hur utvidgas en människa så i sin tanke och känsla att hon kan identifiera sig med en främling, en fiende? Finns en självkänedom så grundlig att man vet sig delaktig i allas skuld? Kan man förlåta allt?

Arthur Kanodereka, en av de svarta i filmen, metodistpastor och revolutionär, berättar om sitt hat till de vita

och sitt samarbete med gerillan. Till dess han en dag blev klar över att hat föder hat och att den kristendom han hade som yrke att förkunna egentligen erbjöd en annan möjlighet. Han började bjuda ihop svarta och vita i sin kyrka i den svarta förorten Harare utanför Salisbury. En av dem han inbjöd var premiärminister Ian Smiths son Alec, som kommit till samma insikt som han själv och som han sedan intensivt samarbetade med.

Alec Smith berättar i filmen om sitt första besök i denna kyrka, om sin rädsla för den svarta massans tryck. Jag förstår honom. Jag råkar själv ha deltagit i ett sådant möte i Hararekyrkan. Som ett stort naket skjul var den. Enda utsmyckning jag kunde upptäcka var ett tidningsurklipp, nubbat vid väggen. Det var fotot av ett kors, och enklare krucifix torde ingen kyrka haft. På de sviktande bräder som föreställde kyrkbänkar trängdes vi, ett par busslaster vita, med en väldig svart församling, som vaggade och dånande sjöng sina rytmiska sånger, där det ständigt upprepade ordet "Zimbabwe" var det enda jag begrep. Det var mitt under inbördeskriget.

Både svarta och vita talade. Kanodereka ledde mötet som präst, överläggare, försonare. Han hade kommit att veta alltmer om klyftan mellan de två världar han förde ihop, den ömsesidiga misstänksamheten. Och själv visste han sig stå i fokus för denna dubbla skepsis. Till vilken sida hörde han egentligen? Vi som kände honom visste att kampen ofta fördes i hans eget inre. Kan man kämpa för sina egna utan att kämpa mot andra? Kan man älska de förtryckta utan att hata förtryckarna? Måste en försonare våga att välja sida?

Arthur Kanodereka gav svar på de svåra frågorna genom sitt sätt att leva. Han satsade på kärleken, i sin Herres efterföljd. Underverk av försoning skedde omkring honom, hans mod växte och han tog allt större risker. För något år sedan hittades han död inte långt från sitt hem, hans kropp pepprad med kulor.

Han hade varit beredd på detta, berättar hans fru i filmen. Hans äldste

Utgivarkorsband

son deklarerar där att han vill följa faderns väg. En rad vänner förtäljer att de fått ny inspiration av Arthurs liv och död.

Jag är övertygad om att många insatser liknande Arthur Kanoderekas hjälpte fram vad världspresen kallat "undret i Zimbabwe", den fredliga övergången till svart styre. Allt fler sådana insatser kommer att behövas, i Zimbabwe och annorstädes. Kan det tänkas ett större behov i världen just nu än människor som vill försonas och försona? Kanske till priset av egen trygghet.

Ingeborg Ekman

NY VÄRLD 1981

Tidningen utkommer med delvis ny redaktion.

Vi undersöker ett nytt tryckningsförfarande, genom vilket vi hoppas kunna vinna

- kortare pressläggningstid, något som kan betyda mera aktuella nyheter och debattinlägg
- möjlighet till flera bilder och direktåtergivning av pressklipp o dyl
- bättre ekonomi för tidningen.

Prenumerationspriset har under de senaste två åren varit oförändrat. Samtidigt har vi av principiella skäl avstått från annonser.

Men inflationen har galopperat vidare med ökad fart. För att undvika höjt prenumerationspris utkommer tidningen 1981 med sex nummer. Som framgår av ovanstående hoppas vi att kvaliteten i vissa avseenden i stället kan förbättras.

Prenumerationspriset blir alltså 35 kr (därav moms 6: 65), som vi tacksamt emotser på Idé och Kulturs postgiro 70 98 70 - 0. I Finland är priset 30 mark, postgiro 11 20 95 (Ny Värld), Helsingfors.

Redaktionen önskar läsarna God jul och Gott nytt år 1981.

Ny film

Gryning över Zimbabwe

16 mm dokumentärfilm i färg om människor i inbördeskrigets och befrielsens Zimbabwe

Svenskt tal

Speltid 28 minuter

Hyra per föreställning 100:—

Gör era beställningar i god tid hos

IDÉ och KULTUR

Sveavägen 34 · 111 34 STOCKHOLM

Postgiro 70 98 70 - 0 · Tel. 08/10 34 56

Ny Värld, organ för Stiftelsen för Moralisk upprustning, utkommer med 8 nummer per år. Utgivare: Idé och Kultur, Sveavägen 34, 6 tr, 111 34 Stockholm. Tel. 08/10 34 56. Prenumerationspris per kalenderår: Sverige kr 35:—, postgiro 70 98 70 - 0 (Idé och Kultur), Finland mk 30:—, postgiro 11 20 95 - 0 (Ny Värld), Helsingfors. Lösnummerpris: kr 3: 50/mk 2:—. Ansv. utgiv.: Lennart Sjögren. Redaktörer: N. G. Ekman, Finn Harald Wetterfors. I redaktionen: Ingeborg Ekman, Bror Jonzon, Ann-Kristin Särnbrink, Gunnar Wieselgren. Distrib.: Alf Söderlund. ISSN 0347-2272